

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

On birinci İnikat
7.XII.1955 Çarşamba

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	216:218	4. — Gaziantep Mebusu Süleyman Kuran-anel'in, Yapı ve İmar kanunu teklifini müzakere etmek üzere Muvakkat Encümen teşkili (2/78)	220
2. — Havale edilen kâğıtlar	218	4. — Sualler ve cevaplar	220
3. — Riyaset Divanının Heyeti Umumiye mâruzatı	219	A — Şifahi sualler	220
1. — Irak Mebusan Meclisi Reisinin, Türkiye'yi ziyaret etmiş bulunan Irak Mebusan Meclisi âzasına gösterilen hüsnükabulden dolayı teşekkürü ve Türkiye Büyük Millet Meclisi âzasından bir heyetin Irak'ı ziyaret etmek üzere davet edildiklerini mübeyyin mektubu (5/25)	219	1. — Sinob Mebusu Şerafettin Ayhan'ın, Gediz kazası jandarma komutan vekilinin iki kişiyi dövdüğünün ve kaza kaymakamının bir köye ait muhtar mührünü hiçbir resmî sıfatı olmayan birine teslim için emir verdiğinin doğru olup olmadığına dair Dahiliye Vekilinden şifahi suali (6/98)	220:221
2. — Irak Âyan Meclisi Reisinin, Türkiye'yi ziyaret etmiş bulunan Irak Meclisi Âyan âzasına gösterilen hüsnükabulden dolayı teşekkürü ve Türkiye Büyük Millet Meclisi âzasından bir heyetin Irak'ı ziyaret etmek üzere davet edildiklerini mübeyyin mektubu (5/26)	219:220	5. — Müzakere edilen maddeler	221
3. — Kayseri Mebusu İbrahim Kirazoğlu'nun, Memurin Kanununun 84 nci maddesinin D fıkrasıyla 85 nci maddesini değiştiren 3335 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin son fıkrasındaki (Mesleki memuriyet olan mebuslar) tâbirinin tefsiri hakkındaki tavrınının Muvakkat Encümene havalesi (4/129)	220	1. — Aydın Mebusu Cevat Ülkü ve Nail Geveci'nin, Arzuhal Encümenin 25. II. 1955 tarihli haftalık karar cetvelindeki 366 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair tavrının ve Arzuhal Encümeni mazbatasını (4/108)	221:231
		2. — Bolu Mebusu Selâhattin Baysal'ın, Arzuhal Encümenin 23. II. 1955 tarihli haftalık karar cetvelindeki 218 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair tavrının ve Arzuhal Encümeni mazbatasını (4/110)	231

	Sayfa
3. — 1952 malî yılı Hesabı Katîsine ait umumi mutabakat beyannamesinin sunulduğuna dair Divanı Muhasebat Reisliği tezkeresi ile 1952 malî yılı Hesabı Katî kanunu lâyihası ve Divanı Muhasebat Encümeni mazbatası (3/89, 1/41)	231:232
4. — Millî Korunma 1951 yılı Bilânço-	

	Sayfa
sununun gönderildiğine dair Başvekâlet tezkeresi ve Divanı Muhasebat Encümeni mazbatası (3/145)	232
5. — Türkiye Büyük Millet Meclisi 1955 Haziran, Temmuz, Ağustos ayları hesabı hakkında Meclis Hesaplarının Tetkiki Encümeni mazbatası (5/23)	232

1. — SABIK ZABIT HULÂSASI

Bursa Mebusu Müfit Erkuyumcu'nun, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun, 5951 sayılı Kanunla eklenen ve 6244 sayılı Kanunla değiştirilen 15 nci maddesinin (i) fıkrasının tefsiri hakkındaki tavrının vekâletlerle mütenazır encümenlerden birer âza alınarak kurulacak Muvakkat Encümende müzakeresi kabul edildi.

Sinob Mebusu Şerafettin Ayhan'ın, Gedizkazası jandarma komutan vekilinin iki kişiyi dövdüğünün ve kaza kymakamının bir köye ait muhtar mührünü hiçbir resmî sıfatı olmıyan birine teslim için emir verdiğinin doğru olup olmadığına dair Dahiliye Vekilinden şifahi suali, kendisi hazır bulunmadığından;

Kars Mebusu Turgut Göle'nin, Demokrat Parti Reisvekili Fuad Köprülü'nün yaptığı basın toplantısındaki konuşmaları hakkında Başvekilinden;

Kars Mebusu Sırrı Atalay'ın, Devlet radyosu hakkında Başvekilinden;

Kars Mebusu Kemal Güven'in, Reiscumhurun Ürdün'e yaptığı ziyaret esnasında vâkı beyanatı hakkında Hariciye Vekilinden;

Kars Mebusu Sırrı Atalay'ın, 2 . V . 1954 tarihinden 12 . XI . 1955 tarihine kadar İstanbul, İzmir ve Ankara'da intişar eden gazete ve mecmualara ne miktar resmî ilân verildiğine, bu ilânların bedeli ile tevzi ölçülerinin ne olduğuna dair Başvekilinden;

Malatya Mebusu Kâmil Kırıkoğlu'nun, Avrupa Konseyi İstişari Meclisi Türk Heyetine dâhil Urfa Mebusu Feridun Ergin'in Konsey nezdindeki temsilciliği hakkında vâkı hâdise ve neş-

riyatın doğru olup olmadığına dair Hariciye Vekilinden;

Kars Mebusu Ali Yeniaras'ın, Dahiliye Vekili Etem Menderes'e İstanbuldan Ankara'ya gelirken ne sebeple askerî uçak tahsis edildiğine ve 1 . I . 1955 ten 12 . XI . 1955 tarihine kadar geçen zaman içinde sivil zevata tahsis edilen askerî uçakların uçuş saatleriyle kilometre masraflarına dair Başvekilinden;

Kars Mebusu Sırrı Atalay'ın, Demokrat Parti Genel Başkanı ve Başvekil Adnan Menderes'in, 15 . X . 1955 tarihinde Demokrat Parti Büyük Kongresinde Türk Silâhlı Kuvvetleri hakkındaki vâkı beyanatına dair Başvekilinden olan şifahi sualleri, Başvekil ve Hariciye Vekâleti vekili hazır bulunmadıklarından;

Kırşehir Mebusu Osman Alişiroğlu'nun, Erköy Belediye Seçimi hakkında Adliye ve Dahiliye Vekillerinden şifahi suali, Adliye Vekili hazır bulunmadığından, gelecek İrâkade bırakıldı.

Muğla Mebusu Zeyyat Mandalinci'nin, Ayvalık'tan Fethiye'ye kadar olan sahil bölgemizin emniyet ve muhafazası için ne gibi yeni tedbirler alındığına dair Gümrük ve İnhisarlar Vekilinden;

Seyhan Mebusu Cavid Oral'ın, Seyhan Barajı sulama kanallarının ne zaman ihale edileceğine ve baraj için istimlak edilen arazi bedellerinin ödenmemiş olan kısmının ne zamana kadar tediye edileceğine dair Nafia Vekilinden;

Manisa Mebusu Muammer Alakant'ın, Orta İdare Kumandanlığı tarafından kapatılan gazetelere dair Millî Müdafaa Vekilinden olan şifa-

hi sualleri, ilgili vekiller hazır bulunmadıklarından, gelecek İnikada bırakıldı.

Trabzon Mebusu Sabri Dilek'in, Trabzon vilâyetinin 1953 - 1955 Ekim devrelerindeki suni gübre istihlâk miktarına ve 1956 yılı ekim devresi ihtiyacının temini için ne gibi tedbirler alındığına dair sualine Ziraat Vekili cevap verdi.

Seyhan Mebusu Mehmet Ünal'dı'nın, zirai mücadele kanunu lâyihasının hazır olup olmadığına, Çukurova'da drenaj kanalları ile toprak tahlilinin ne zaman yapılacağına ve Adana'da Akala tipinden daha iyi vasıfta bir pamuk yetiştirilmesi hususunda ne düşünüldüğüne dair Nafia ve Ziraat Vekillerinden;

Manisa Mebusu Muhlis Tümay'ın, bir sene içinde nerelerde kaç orman yangını çıktığına, yangın sahasının miktarı ile tekrar ağaçlanması için ne gibi tedbirler alındığına dair Ziraat Vekilinden;

Seyhan Mebusu Mehmet Ünal'dı'nın, Adana'da kurulması kararlaştırılan radyo istasyonu hakkında Devlet Vekilinden;

Manisa Mebusu Muhlis Tümay'ın, İstanbul, İzmir ve Ankara'da cereyan eden 6 Eylül hâdiseleri neticesinde yakalananlarla serbest bırakılanların miktarına, suçların kanuni vasıfları ile Örfi İdare mahkemelerine intikal eden dosya sayısına, bu işlerle kaç mâhkeme ve hâkimin meşgul olduğuna dair Başvekilden;

Malatya Mebusu Mehmet Zeki Tulunay'ın, Malatya Valisinin belediye seçimine takaddüm eden günlerdeki faaliyetine dair Başvekilden;

Malatya Mebusu Ahmet Fırat'ın, Malatya Valisinin belediye seçimine takaddüm eden günlerdeki faaliyetine mütedair Başvekilden;

Tokad Mebusu Ömer Sunar'ın, Almus Barajı inşaatı ile Niksar Ovasının kurutulması ve sulanması işinin 1956 senesi içinde ihale edilip edilmeyeceğine dair Nafia Vekilinden;

Malatya Mebusu Mehmet Kartal'ın Malatya Belediye Seçiminde cereyan eden hâdiselere dair Başvekilden;

Kars Mebusu Turgut Göle'nin, istifa eden bir hâkim hakkında kaziyi muhkeme halîne gelmiş bir kararın infaz edilmemesi sebebine dair Adliye Vekilinden olan şifahi sualleri, sual sahipleri hazır bulunmadıklarından, gelecek İnikada bırakıldı.

Sinob Mebusu Nuri Sertoğlu'nun, Ankara'da açılması kararlaştırılmış olan Yüksek İktisat ve Ticaret Okulunun bugüne kadar tedrisata başlayamaması ve Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu talebelerinin derslere girmemeleri sebeplerine dair sualine Maarif Vekili cevap verdi.

Trabzon Mebusu Mahmut Goloğlu'nun, eski Ekonomi Bakanı ve Kocaeli Milletvekili Sırrı Bellioğlu'nun Hükümlü Bulunduğu Cezanın Affı hakkındaki 5765 sayılı Kanunun birinci maddesinin tefsiri hakkındaki takriri ve Adliye Encümeni mazbatasının Adliye Encümeni Riyaseti tezkeresi üzerine iadesi kabul olundu.

Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 273 ncü maddesi hükmünün, askerî mahkemelerden verilen ve umumi ceza evlerinde infazı gereken cezalara da şâmil olup olmadığı hususunun tefsirine mahâl olmadığına dair Adliye Encümeni mazbatası kabul edildi.

Avukatlık Kanununun bâzı maddelerinin tadil ve ilgası ve bu kanuna muvakkat bir madde ilâvesi hakkında kanun lâyihası ile Giresun Mebusu Abdullah İzmen'in, Avukatlık Kanununun 7 ncı maddesinin değiştirilmesi, Bursa Mebusu Müfit Erkuyumcu'nun, Avukatlık Kanununun 7 ncı maddesinin kaldırılması ve Manisa Mebusu Şemi Ergin ve iki arkadaşının da Avukatlık Kanununun 4 ncü maddesinin «E» fıkrasının değiştirilmesi hakkındaki kanun tekliflerinden Manisa Mebusu Şemi Ergin ve iki arkadaşının kanun teklifleri, talepleri üzerine, geriverildi. Geri kalan kanun teklifleriyle lâyihanın reddi hakkındaki Adliye Encümeni mazbatası kabul olundu.

Polis Memuru İbrahim Beşikei'nin hükümlü bulunduğu cezanın affı hakkındaki Arzuhal Encümeni mazbatası reddolundu.

Sivas Mebusu Etem Erdiç ve iki arkadaşının, İş Kanununun 38 ncı maddesinin tadili hakkındaki kanun teklifinin reddine dair Çalışma Encümeni mazbatası kabul edildi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi 1955 yılı Mart, Nisan ve Mayıs ayları hesabı hakkında Meclis Hesaplarının Tetkiki Encümeni mazbatası okundu.

Malatya'da kâin Hüseyinbey Camiine dair Arzuhal Encümeninin 10 sayılı haftalık karar cetveliyle neşrolunan 847 numaralı Kararı hakkındaki mazbata kabul olundu.

Öğretmen Sabri Güven hakkında Arzuhal Encümeninin 22 sayılı haftalık karar cetveliyle neşrolunan 1879 numaralı Kararına dair mazbata kabul olundu.

Adana'nın Ziyanlı köyünden İdris Karataş'ın dilekçesi hakkında Arzuhal Encümeninin 4 numaralı karar cetveliyle neşrolunan 324 sayılı Kararına dair mazbata kabul olundu.

Öğretmen Osman Özeke'nin emeklilik işlemine dair Arzuhal Encümeninin 366 sayılı Kara-

rına dair mazbata üzerinde de müzakere cereyan etti.

7. XII. 1955 Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada nihayet verildi.

Reisvekili	Kâtip
Balıkesir Mebusu	Kayseri Mebusu
E. Budakoğlu	İ. Kirazoğlu
	Kâtip
	Bolu Mebusu
	İ. Gülez

Sualler

Şifahi sualler

1. — Seyhan Mebusu Sinan Tekelioğlu'nun, Adana'daki Şehir Oteli noksanlarının bugüne kadar ikmal edilmemesi sebeplerine dair şifahi sual takriri Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir (6/150)

2. — Seyhan Mebusu Sinan Tekelioğlu'nun, bilûmum memur, dul, yetim, emekli ve harb mâlûllerine Aralık ayından başka Ocak ayında da birer maaş ikramiye verilmesi hususunda ne düşünülmesine dair şifahi sual takriri Başvekâlete gönderilmiştir (6/151)

2. — HAVALA EDİLEN KAĞITLAR

Teklifler

1. — Elâzığ Mebusu Selâhattin Toker ve Konya Mebusu A. Fahri Ağaoğlu'nun, Türk Ceza Kanununun 481 nci maddesinin tadili hakkında kanun teklifi (2/185) (Adliye Encümenine)

2. — Muğla Mebusu Yavuz Paşamehmetoğlu ve iki arkadaşının, Mebus Seçimi kanunu teklifi (2/186) (Dahiliye, Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenlerine)

3. — Yozgad Mebusu Ömer Lûtfi Erzurum-

luoğlu'nun, Emniyet Umum Müdürlüğü Kadrosuna Dâhil Memurlara Fazla Mesai Ücreti Verilmesi hakkındaki 6564 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna muvakkat bir madde eklenmesine dair kanun teklifi (2/187) (Dahiliye ve Bütçe encümenlerine)

Mazbata

4. — Askerlik Mükellefiyeti Kanununun 2850 sayılı Kanunla muaddel 80 nci maddesinin tadili hakkında kanun lâiyhası ve Milli Müdafaa Encümeni mazbatasası (1/290) (Ruznameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15.00

REİS — Reisvekili Esat Budakoğlu

KATIPLER : İbrahim Kirazoğlu (Kayseri), Ömer Mart (Kayseri).

REİS — Çoğunluğumuz vardır, celseyi açıyorum.

3. — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MÂRUZATI

1. — *Irak Mebusan Meclisi Reisinin, Türkiye'yi ziyaret etmiş bulunan Irak Mebusan Meclisi âzasına gösterilen hüsnükabulden dolayı teşekkürü ve Türkiye Büyük Millet Meclisi âzasından bir heyetin Irak'ı ziyaret etmek üzere davet edildiklerini mübeyyin mektubu (5/25)*

REİS — Riyaset Divanının sunuşları vardır. Arz ediyoruz.

Ekselâns Refik Koraltan

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi

Ankara

Zatı Devletlerine ve Büyük Millet Meclisi âzasına en samimî saygılarımı ve kalbî temenilerimi sunarken, meslekdaşlarımla birlikte aziz memleketinizi ziyaretimiz esnasında görmüş olduğumuz sıcak hüsnükabulden dolayı teşekkürlerimizi tekrarlamak isterim.

Buraya döndüğümüz zaman - cömertlik ve misafirperverlikle meşhur - asıl Türk milletinden görmüş olduğumuz mümtaz itibar ve yakınlığı, dost Türk Hükümet ve milletinin emsalsiz sevgi ve sempati tezahürlerini Mebusan âzası arkadaşlarıma izah ettim.

İşbu ziyaretimiz esnasında bu gibi ziyaretlerin faydalarına şahid olduk.

Irak Parlamentosu, şahsan Zatı Devletlerini ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin 25 âzasını 24. XI. 1955 tarihinde başlamak üzere 15 günlük bir ziyaret için Irak'a davet etmek şerefini bana bahşeylemiştir.

Mezkûr tarih muvafık görülmediği takdirde 1956 Mart ayını uygun bulmaktayız.

Zatı Devletleri ve mebus arkadaşlarınız bu daveti kabul buyurdıkları takdirde cidden bah-

tiyar olacağız. (Alkışlar)

İmza

Abdülvahap Mercan
Mebusan Meclisi Reisi

2. — *Irak Meclisi Âyan Reisinin, Türkiye'yi ziyaret etmiş bulunan Irak Âyan âzasına gösterilen hüsnükabulden dolayı teşekkürü ve Türkiye Büyük Millet Meclisi âzasından bir heyetin Irak'ı ziyaret etmek üzere davet edildiklerini mübeyyin mektubu (5/26)*

372

27. VI 1955

Ekselâns Refik Koraltan

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi

Ankara

Zatı Devletlerine ve Büyük Millet Meclisi âzasına en samimî saygılarımı ve kalbî temenilerimi sunarken, meslekdaşlarımla birlikte aziz memleketinizi ziyaretimiz esnasında görmüş olduğumuz sıcak hüsnükabulden dolayı teşekkürlerimizi tekrarlamak isterim.

Buraya döndüğümüz zaman - cömertlik ve misafirperverlikle meşhur - asıl Türk milletinden görmüş olduğumuz mümtaz itibar ve yakınlığı, dost Türk Hükümet ve milletinin emsalsiz sevgi ve sempati tezahürlerini Âyan âzası arkadaşlarıma izah ettim.

İşbu ziyaretimiz esnasında bu gibi ziyaretlerin faydalarına şahid olduk.

Irak Parlamentosu, şahsan Zatı Devletlerini ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin 25 âzasını 24. XI. 1955 tarihinde başlamak üzere 15 günlük bir ziyaret için Irak'a davet etmek şerefini bana bahşeylemiştir.

Mezkûr tarih muvafık görülmediği takdirde 1956 Mart ayını uygun bulmaktayız.

Zatı Devletleri ve mebus arkadaşlarınız bu daveti kabul buyurdıkları takdirde cidden bah-tiyar olacağız. (Alkışlar)

Âyan Meclisi Reisi

REİS — 1956 Mart ayında ziyaretin iade edileceği cevaben bildirilmiştir.

3. — Kayseri Mebusu İbrahim Kirazoğlu'nun, Memurin Kanununun 84 ncü maddesinin D fıkrasıyla 85 nci maddesini değiştiren 3335 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin son fıkrasındaki (Mesleki memuriyet olan mebuslar) tâbirinin tefsiri hakkındaki tavrınınin, Muvakkat Encümene ha-valesi (4/129)

REİS — Kayseri Mebusu İbrahim Kirazoğ-lu'nun, Memurin Kanununun 84 ncü maddesinin D fıkrasıyla 85 nei maddesini değiştiren 3335 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin son fıkrasın-daki (Mesleki memuriyet olan mebuslar) tâbi-rinin tefsiri hakkındaki tavrını müzakere et-mek üzere geçen sene, vekâletlerle mütenazır encümenlerden birer âza alınmak suretiyle mu-

vakkat bir encümen kurulmuştu. Bu iş geçen seneki encümünde ikmal edilemediğinden bu se-ne de bu işi muvakkat bir encüme havale et-mek lâzımgeliyor. Binaenaleyh mezkûr takri-rin, geçen İnikatta vekâletlerle mütenazır en-cümenlerden birer âza alınmak suretiyle kurul-ması kararlaştırılan muvakkat encümünde müza-keresi hususunu reyinize arz ediyorum : Ka-bul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4. — Gazianteb Mebusu Süleyman Kuranel'in, yapı ve imar kanunu teklifini müzakere et-mek üzere muvakkat encümen teşkili (2/78)

REİS — Yine Gazianteb Mebusu Süleyman Kuranel'in, yapı ve imar kanunu teklifini mü-zakere etmek üzere Nafia, Dahiliye, Sıhhat ve İçtimai Muavenet ve Adliye encümenlerinden beşer âza alınmak suretiyle geçen sene muvak-kat bir encümen kurulmuştu. Bu iş de geçen seneki encümünde intacedilemediğinden bu sene de yine aynı encümenlerden beşer âza alınmak suretiyle muvakkat bir encümen teşkili hususu-nu reyinize arz ediyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4. — SUALLER VE CEVAPLAR

A — ŞİFAHİ SUALLER

1. — Sinob Mebusu Şerafettin Ayhan'ın, Ge-diz kazası jandarma komutan vekilinin iki kişi-yi dövdüğünün ve kaza kaymakamının bir köye ait muhtar mührünü hiçbir resmî sıfatı olmayan birine teslim için emir verdiğinin doğru olup ol-madığına dair Dahiliye Vekilinden şifahi suali (6/98)

REİS — Sinob Mebusu Şerafettin Ayhan, buradalar mı efendim? (Burada sesleri).

T. B. M. Meclis Yüksek Riyasetine

Aşağıdaki soruların sözlü olarak Dahiliye Vekili tarafından cevaplandırılmasına delâletle-riniz saygı ile arz ve rica olunur.

13. V. 1955

Sinob Mebusu
Şerafettin Ayhan

1. Gediz kazasının Gümele köyünden Muhtar Ali Aras'ın eşi Esmâ Aras'ı ve ihtiyar heye-

ti âzasından Cafer Demir'i gece saat 24 sırala-rında kaza jandarma komutan vekili Şemsettin İlbay'ın dört jandarma eri ile birlikte biri on, diğeri yedi günlük rapor alma derecesine gelin-ceye kadar dövdükleri,

2. Kaza kaymakamının Muhtar Ali Aras'a köy muhtar mührünü hiçbir sıfatı resmiyesi ol-mıyan birine teslim etmesi için emir verip ver-medığı;

3. Hâdiseler vâkı mıdır? Vâkı ise müsebbip-leri hakkında ne gibi muamele yapılmıştır?

REİS — Dahiliye Vekili.

ŞERAFETTİN AYHAN (Sinob) — Usul hakkında söz istirham ediyorum.

REİS — Sual sizin değil mi? Cevaplandı-rılacak.

ŞERAFETTİN AYHAN (Devamla) — Usul hakkında, sözlü soruma ait konuşacağım.

REİS — Buyurun.

ŞERAFETTİN AYHAN (Sinob) — Muhterem arkadaşlarım, şimdiki sözlü soruma cevap verecek Muhterem Vekil Bey istifa etmiş bulunmaktadır. (Soldan, hayır hayır, sesleri). Ancak muhterem vekiller bugünkü cari işleri tedvirle vazifeli kılınmıştır. O sebepten sözlü sorumun

tehir edilmesini istirham etmekteyim. (Soldan, olmaz olmaz, sesleri).

REİS — Efendim, arkadaşımızın talebi üzerine sözlü soru geri bırakılmıştır.

REİS — Ruznamedeki diğer sualleri de geri bırakıyoruz.

5. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Aydın Mebusu Cevat Ülkü ve Nail Geveci'nin, Arzuhal Encümeninin 25 . II . 1955 tarihli haftalık karar cetvelindeki 366 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair takrir ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/108)*

REİS — Bu mazbatanın müzakeresine geçen İnikatta başlamıştık, bugün devam ediyoruz, söz Cevat Ülkü'nündür.

CEVAT ÜLKÜ (Aydın) — Muhterem arkadaşlarım; geçen oturumda bahis mevzuu ettiğimiz Dilekçe Komisyonunun müttehaz kararına vâkı itirazımızın esbabı mucibesini zikrederken hâdiseyi de nazarlarınızda kısaca canlandırmayı faydalı bulmuştum. Dilekçe Encümeninin sözcüsü yüksek huzurunuzda beyanda bulunurken emekli öğretmen Osman Özeke'nin halen dilekçesinde nazara alınması icabedecek bir husus bulunmadığını ileri sürmüştü. Araya fasıla vermiş olmamızdan dolayı hâdisenin sureti cereyanını kısaca bir kere daha tekrarı faydalı buluyorum. Çünkü Dilekçe Komisyonuyla noktai nazar farkımızın tebarüz ettirilmesi bunu zaruri kılmaktadır. Adı geçen Bursa Ziraat Mektebi tabiiye öğretmeni Osman Özeke, 1949 senesinde emekliye sevk edilmiştir. Emekliye sevk edilmesinin mucip sebebi bulunmaması sebebiyle Şûrayı Devlete müracaat ederek tekaüde sevkinin yersizliği hakkında hüküm alıyor ve bu hüküm üzerine de Şûrayı Devletin emekliliğe sevk muamelesini iptali suretiyle vazifesine iadesi hususu kararlaştırılıyor. Ziraat Vekâleti Osman Özeke'yi muallimliğe iade etmekle beraber verilmiş olan emekli aylıklarının toptan istirdadını da emrediyor. Vazifeye dönen Osman Özeke bu emeklilik aylıklarını iade ediyor. Bu suretle vazife başında bulunan Osman Özeke tekrar müracaat ederek haksız olarak emekliye sevk muamelesinden mütevellit, tekaütlüğünün istirdadı karşısında maaşlarının verilmesini istiyor.

Ziraat Vekâleti cevabında; «Aylık, bir hiz-

met karşılığıdır, siz 13 ay müddetle hizmet görmediniz ki, size ne maaş verelim.» diyor. Bu suretle maaşlarını alamıyor. Neticede tazminat talebedebileceği kendisine bildiriliyor. Bursa Asliye Hukuk Mahkemesinde Ziraat Vekâleti ve Ziraat Vekili hakkında teraküm eden 13 aylık maaşının tazminat şeklinde tahsil edilmesini dâva ediyor. Fakat bu sırada, dâva rüyet edilirken 1951 de Yüksek Meclisimizden çıkan tefsir kararı ile emekliliğin esbabı mucibeye dayanmamış olması hali dahi hiçbir kazai mercie başvurma hakkı vermediğinden, bunun teşmili suretiyle bu karar Hazine avukatı tarafından mahkemeye ibraz ediliyor ve dolayısıyla (mahkeme dosyasında mevcut ilâmda da sarahaten gösterildiği veçhile) bu tazminat dâvası sırf tefsir kararına müsteniden hiçbir suretle kaza mercilerinde mesmu olamayacak şekilde, reddediliyor. En son çare olarak Osman Özeke bugün alil bir vaziyette Gureba hastanesinin köşelerinde yatmaktadır.

Bu zavallı emekli öğretmen Dilekçe Encümenine müracaat ederek diyor ki: «Tekâütlük aylıklarım istirdadedildi, buna karşılık maaşlarım verilmedi. Tazminat talebim, tefsir kararı muvacehesinde dâva reddedilmek suretiyle neticelendirilmedi. Bana kaza hakkı ve kaza yolları kapalı bulunduğundan en son merci olarak Yüksek Meclise müracaat ediyorum.» Bu müracaat muvacehesinde Dilekçe Encümenimiz, (Biz para işlerine karışamayız, bunu kaza mercilerinden araması lâzımdır.), şeklindeki bir kararla dilekçe sahibinin dileğini burada da reddediyor.

Sayın arkadaşlarım, Anayasamız sarihtir : Vatandaşların artık bir kaza mercieine müracaat imkânı kalmıyan ahvalde B.-M. Meclisi bu hususta bir karar ittihaz edebilir. Bundan dolayı 13 ay gibi bir zaman zarfında gayet mahdut bir para ile geçinmeye mecbur kalan bu aileyi son günlerinde, çoluk - çocuğu ile bilhassa hasta

bir zamanında mağdur etmiyelim. Hakları bulunan maaşlarının, tazminat veya tekaütlük şeklinde verilmesini yüksek huzurunuzdan istirham ediyoruz.

Bu itibarla kararın iptalini, Encümene iadesini talebediyorum. Saygılarımızla. (Alkışlar).

REİS — Hidayet Aydın.

HİDAYET AYDINER (Konya) — Muhterem arkadaşlar, hâdise malûm : Osman Özeke 1949 da tekaüt ediliyor. 13 ay sonra Şûrayı Devletten tekaüt muamelesinin kanunsuzluğu sebebiyle iptaline dair karar alıyor, ve vazifeye başlıyor. Yedi ay sonra tekrar tekaüdediliyor. Bu arada 13 aylık tekaüt maaşı da kendisinden istirdadediliyor.

Bu istirdat hakkında Bursa Asliye Mahkemesine müracaat ediyor. Mahkeme, Yüksek Meclisin 39 ncu maddenin tatbiki aleyhinde hiçbir kaza merciine müracaat edilemeyeceği hakkındaki 1728 sayılı Tefsir ve bu tefsir fıkrasını kanun metni haline getiren 6422 sayılı Kanun mucibince esastan, yani bu hususta hiçbir kaza merciine müracaat edilemeyeceği esbabı mucibesıyla, dâvasını reddediyor. Şu elindeki ilâmla bu muamele için hiçbir kaza yolu kendisi için açık olmadığına göre vatandaş gelip B. M. M. ne müracaat ediyor ve kendisinden haksız olarak istirdadedilen paranın geriverilmesini istiyor. Arzuhal Encümenimiz; müştekinin Devlet Şûrasına müracaat edebileceği beyaniyle dileği reddediyor, esasa girmiyor. Noktai nazarımızca bu karar yanlıştır. Bir kere; Bursa Mahkemesi vazife noktasından dâvayı reddetmiş değildir, esastan reddetmiştir. Bu gibi meselelerde işin idari kazaya mı, adlî kazaya mı aidolduğu hususunda ihtilâflar olur, bazan iş uyuşmazlık mahkemesine bile intikal eder. Müşteki, mahkemeden kendisi için hiçbir kaza yolunun açık olmadığına dair karar almıştır. Bursa Mahkemesince esastan reddedilip aleyhine hiçbir kaza yoluna müracaat edilemeyeceği hakkındaki kaziyei muhkemeye ittibaen müşteki Devlet Şûrasına müracaat etmemekte mâzur ve haklıdır. Biz program olarak vahdeti kazayı kabul etmişken bunu tahakkuk ettirmedigimizden dolayı vatandaş böyle şaşkına döndürmüş vaziyetteyiz. Netice olarak vatandaş elindeki ilâmla kendisine kanun yollarının kapalı olduğunu görerek Meclise müracaat etmiştir. Arzuhal Encümeninin o hükmü bilmediğin-

den dolayı, kapı açtı, Devlet Şûrasına müracaat etse idi hükmü alırdı, diye talebi reddetmesi kanuna ve hukuk esasına münafidir,

Arkadaşlar, Devlet hizmeti kabul eden bir vatandaş azil veya istifa ile vazifesinden ayrılmadıkça ölünceye kadar şu iki vasıftan birini muhafaza eder. Ya vazifelidir, vazife maaşını veya emeklidir, emekli maaşını alır. Müşteki vazife başında bulunmadığına göre vazife maaşını alamayınca, ikinci tarif olan emekli maaşını almakta haklıdır, kendisinden bu maaşın istirdat edilmesi haksızdır. Bu haksızlığa karşı kendisinin hukuk mahkemesine müracaatı üzerine meselenin idari ve adlî hiçbir kaza merciince tetkik edilemeyeceğine dair karara rağmen encümenin meselenin idari kaza yolundan halledilmesi lâzımgeldiğine dair kararı, bilhassa 1728 sayılı tefsir mucibince bu muamele aleyhine hiçbir kaza merciine müracaat edilemeyeceği hakkındaki kesinleşen karar karşısında vatandaşın Büyük Millet Meclisine müracaatı zaruridir, kendisi için başka tarik yoktur. Binaenaleyh birtakım eşkâl ve merasime kapılarak bu vatandaşın hakkının iptal edilmesi doğru değildir. Bunun için bir takrir veriyorum ve Yüksek Meclisin Heyeti Umumiyesinden bu vatandaşın haksız olarak istirdat edilen emekli aidatının kendisine iadesi hususunda karar verilmesini arz ve rica ediyorum. (Bravo sesleri, alkışlar)

REİS — Müfit Erkuyumcu.

MÜFİT ERKUYUMCU (Bursa) — Muhterem arkadaşlar, hâdise Hidayet Bey arkadaşımızın tasvir ettiği şekilde cereyan etmemiştir. Bu arkadaş adlî kaza merciine, yani mahkemeye gitmiş, mahkeme vazifesizlik noktasından bu dâvayı reddetmiş, kabule şayan görmemiş. Ondan sonra aynı zat Danıştaya, idari kaza merciine müracaat etmiş, Danıştay bu dâvayı kabili istima görmemiş, ret kararı vermiştir. Anayasanın sarih hükümlerine göre adlî ve idari kaza mercileri kararlarıyla (Gürültüler)...

Efendim, müsaade buyurun, itirazı olan arkadaş için kürsü açıktır. Her arkadaş buyurur, burada fikirlerini beyan edebilir. Beni dinlemenizi rica ediyorum.

Adlî ve idari kaza mercilerinin vazifeleri dışında kalan hususlar hakkında Dilekçe Komisyonu karar vereceğine göre, Dilekçe Komisyonunun bu mevzu üzerinde tevakkuf etmemesi lâzımdır.

Adli ve idari kaza mercilerinin nihai kararıyla halledilmiş olan bu mevzuda maaş tashihi karar verilemez. Dilekçe Komisyonunun esbabı mucibesi bu olması lâzımgelir. Bu hususta Dilekçe Komisyonunun verdiği karar isabetlidir. Bu arkadaş hakkında olsa olsa istirdat edilmiş olan maaşlarının kendisine verilmesi hakkında Yüksek Meclis bir kanun çıkararak bu maaşlarının iadesi yoluna gidebilir. Emsaline yaptığımız gibi. Yoksa Arzuhal Encümeni kararıyla bu zata maaş iadesine karar verilmesi tamamen Anayasaya ve İktüzüğe aykırı olur, doğru değildir. Bendeniz, Arzuhal Encümeni kararının tasvip buyurulmasını arz ve istirham ediyorum.

ARZUHAL ENCÜMENİ REİSİ ABDÜRRAHMAN FAHRİ AĞAOĞLU (Konya) — Muhterem arkadaşlar; geçen celsede arz ettim, fakat celse, ekseriyet kalmadığı için tatil edildi; bu defa kısaca tekrar edeceğim.

Bu zat 1949 senesinde Emekli Kanununun 39 neu maddesinin (B) fıkrasına göre tekaüde sevk edilmiştir. O tarihte henüz tefsir kararı yoktu. Devlet Şûrasına dâva açmış, emeklilik kararının iptalini istemişti. O zaman bu zat iptal dâvası ile beraber tazminat dâvası da açabilirdi, açmamış, yalnız iptal dâvası açmıştır. Devlet Şûrası Beşinci Dairesi 1950 tarihli bir kararla emeklilik muamelesini iptal etmiş, öğretmen vazifeye iade edilmiştir. Aradan geçen müddetin maaşını tazminat olarak asliye hukuk mahkemesinden istemiştir.

Bursa Asliye Hukuk Mahkemesi; idareye mutlak bir takdir salâhiyeti vermiş olan 5434 sayılı Kanunun 39 neu maddesinin B fıkrasında izah edilen vüzh ve sarahat veçhile ve sözü edilen yorumun makabline şümulü dolayısıyla yerinde olmıyan tazminat dâvasını reddetmiştir. Bu zat ret kararı aleyhinde temyiz yoluna müracaat etmemiş.

Şimdi biz encümende sizin Yüksek Heyetinizin içtihatlarına uygun olarak kaza mercilerinde tetkik ve halledilmiş olduğu için encümenin vazifesi dışında olduğuna karar verdik.

Bir an için farzedin ki mahkemenin kararı hatalıdır ve bu zat mağdurdur; ama arkadaşlar, mahkemelerden çıkan yüzlerce, binlerce kararın hepsinin mutlak isabetli olduğu iddia edilebilir mi? İsabetsiz kararlardan dolayı mağdur olanlar kanun yollarına müracaat etmezler,

temyiz etmezler, tashihi karar yoluna gitmezlerse de Yüksek Meclise müracaat ederlerse işin içinden nasıl çıkılır. Encümen bütün bunları nazarı dikkate alarak ve mahza sizin kararlarınıza uyararak bu kararı vermiş ve kararınız dışına çıkmamıştır.

Bizim bu kararımıza Cevat Ülkü itiraz etti ve Heyeti Umumiyyede görüşülmesini istedi. Arkadaşımızın vâkı olan bu itirazı üzerinde meseleyi yeniden tetkik ettik ve tasvibinize arz ettik. Bizim bu mazbatayı tanzim ettik. Mazbatamızın tarihi 29 Kasımdır, yani Dahilî Nizamnamenin Yüksek Heyetinizce tadilinden bir gün sonradır. Biz mazbatayı hazırladığımız, karar verdiğimiz gün Dahilî Nizamnamenin mer'i olan hükmüne göre adli, idari veya askerî kaza mercilerinden birinin kararına iktiran eden veya adli, idari veya askerî kaza mercilerinden birinde tetkik edilmekte olan veya halli adli, idari, askerî kaza merciinin kararına bağlı bulunan husus Arzuhal Encümeninde tetkik mevzuu yapılamaz.

Arkadaşlar, encümen kararı tamamen sizin içtihadınıza, kararınıza uygundur. Biz sadece sizlerin kararına, emrine uymuş bulunuyoruz.

REİS — Hâmid Şevket İnce.

HÂMİD ŞEVKET İNCE (Erzurum) — Sayın arkadaşlarım, mükerrer içtihadı teşriî ile mahiyetini tesbit ettiğimiz bir mevzuu şimdi arkadaşımızın tarihini söylediği tüzük tadilâtı, yani Dahilî Nizamname tadilâtı ile taknin ve tedvin etmiş bir vaziyetteyiz. Yani bu Meclisin sureti idaresine ve bu Meclise gelen mesaili müteferriaya dair ne yapmalıyız, nasıl çalışmalıyız, nasıl karar almalıyız, diyen Nizamnamei Dahilîmizi artık bu meseleyi taknin etme yoluyla kanunlaştırdık. Bu itibarla arkadaşımız Cevat'ın ve onu takiben kürsüye gelen ve noktai nazarı müdafaa eden Hidayet Aydın'ın şu vaziyeti kanuniye karşısında bu işten fariğ olmaları, lâzımdır. Bu zatın bizden karar almak yoluyla maaş tahsisine koşması asla doğru olamaz.

Şimdi, kazai meseleler eğer buraya gelecek olursa bu Meclisin başka işi kalmaz ve bu Meclis dâvaları halletmeye yetmez. Çünkü 15 milyon dâva vardır. Bu itibarla hâkimin müspet veya menfi, âdil veya zalim, her ne şekilde tecelli ederse etsin, bir defa karara iktiran edip de murakabei kazaiyeye tâbi tutulmıyan veya tâbi tutulup da asliye hâkiminin verdiği karar hususunda tasdik edilen hükümler için bu kürsüde lâf edile-

mez. Yani bu kürsü hükmen halledilmiş meseleler hakkında müzakere yapmaz. (Doğru, doğru sesleri)

Bu itibarla huzurunuzu fazla rahatsız etmiyeyim. Mütekarrir ve müstakir içtihadı teşrifimizi bir defa Nizamnamede tedvin yolu ile lâzımülittiba bir hale koyduktan sonra, filan vatandaş mağdur olmuş - ki ben de inanıyorum - o halde bir kanun teklif etsinler muhassene kabilinden, atıfet kabilinden karara varalım. Yoksa bunda haksızlık vardır, bunda haklılık vardır diye beyhude münakaşalar açmıyalım arkadaşlar, vazifemizi idrâk edelim ve oturduğumuz sandalyanın salâhiyeti teşriyesini bilelim. Yani oturacağımız yerde artık kökleşelim. Bugün böyle yarın şöyle karar vermiyelim. Bu itibarla encümenin kararında tam ve mutlak bir isabet vardır. Encümen mazbatasının kabulünü rica ederim.

REİS — Mehmet Daim Süalp.

MEHMET DAİM SÜALP (Siird) — Vazgeçtim.

REİS — Cevat Ülkü.

CEVAT ÜLKÜ (Aydın) — Muhterem arkadaşlar; ikinci defa huzurunuzu işgal ediyorum, özür dilerim. Hâmid Şevket'in bir sözüyle izahata gireceğim. «Meclis ancak kadını erkek, erkeği kadın yapamaz, bundan başka her şeyi yapabilir.» diyen, lâzımgeldiği vakit bu şekilde mütalâa serdeden Hamid Şevket nedense her türlü kanun yollarının kapanmış olduğu, tamamiyle Büyük Millet Meclisi Dahilî Nizamnamesine ve Anayasaya uygun olarak gelmiş olan böyle bir talebin, sırf alınmış bir karardan dolayı, görüşülemeyeceği noktasından encümenin noktai nazarı muvafık görmektedir.

Muhterem arkadaşlar, açık ve sarıh olan itiraz ve talep karşısında Hâmid Şevket Bey arkadaşımıza hak vermeye ben kendimce imkân göremiyorum. Zira tadil edilen tüzük maddesi (adli, idari ve askerî kazada rüyet edilen ve rüyet edilmesi kabil hususat) diyor. Bu mesele adli, idari ve askerî kazada görülmesi kabil olduğu halde buraya gelmiş değildir. Bütün bu kanuni yollar kapandıktan sonradır ki, en son merci olarak Yüksek Meclise gelmiş bulunmaktadır. Şu halde Anayasanın vermiş olduğu hakka göre netice itibariyle burada Dilekçe Encümeninin müspet bir karara varmış olması lâzımdır.

Müfit Erkuyumcu arkadaşım da müracaatın, evvelâ aylık veya maaş sadedinde Şûrayı Devle-

te vâkı olduğunu, orada reddedildiğini söyledi. Hayır arkadaşlar, Şûrayı Devlete müracaat yalnız ve yalnız tekaüt muamelesinin iptali dâvasıdır.

Encümen Sözcüsü arkadaşımız da dediler ki; «Bu tekaütlük muamelesinin iptaliyle beraber tazminat dâvası açabilirdi.» Arkadaşlar, bugün tekaüde sevk edilmiş, ertesi günü iptal dâvası açmış. Tazminat dâvasının ne miktarda, ne kadar gün için, ne şekilde açılacağını bir gün içinde nasıl kestirebilirdi. Tazminat dâvası açabilir mi? Tekauütlük aylığı istirdat edildiğine ve tekaütlük maaşlarının da verilmediğine ve yegâne adli kaza yolu olan tazminat talebi de esastan reddedilmiş olduğuna göre şu halde son merci burasıdır. Kanaatimce Yüksek Meclis buna karar verebilir ve bunu halledebilir.

Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — A. Hamdi Sancar.

A. HAMDİ SANCAR (Denizli) — Muhterem arkadaşlarım, mesele lâykiyle tavazuh etmiştir, bendeniz bunun iki noktasına temas etmek istiyorum.

Encümen Başkanı arkadaşımız dediler ki; «Tefsir kararı makabline şâmil olduğu için, bu tefsir kararı muvacehesinde bunun başka türlü bir karara bağlanmasına imkân yoktur.»

Arkadaşlar, tefsir esas ve prensip olarak makabline elbette şâildir. Çünkü tefsir, kanunun tedvini sırasındaki vâzı kanunun anlayışının sonradan bir karara bağlanması demektir.

İkincisi, Hâmid Şevket İnce üstadımız bir türlü temas etmediği - biraz da sanatkârane bir şekilde temas etmediğini zannediyorum - bir nokta vardır. İdari ve kazai mercilere müracaat edilmiş de karara bağlanmış ve artık hiçbir müracaat edilecek yer kalmamış meselesi başkadır; idari ve kazai mercilere zamanında müracaat edilmediğinden dolayı bir daha müracaat imkânı kalmamış olması yine başkadır.

HÂMİD ŞEVKET İNCE (Erzurum) — Farkı nedir? İzah eder misiniz?

A. HAMDİ SANCAR (Devamla) — Yani bir vatandaş ya idari ve kazai mercilere müracaat imkânlarına malik olduğu halde müddeti zarfında müracaat etmediği için müruruzaman bakımından hakkını kaybeder veya müracaat eder de bu müracaat hakkında, hiçbir karar verilmez. Bunlar ayrı ayrı meselelerdir.

HÂMİD ŞEVKET İNCE (Erzurum) — Meclise mi gelir?

A. HAMDİ SANÇAR (Devamla) — Şimdi 39 neu maddenin tadili sırasında hiçbir idari ve kazai mercie müracaat edilemeyeceği esası bu Mecliste Muhterem Heyetinizde münakaşa olunurken (zabıtları şimdi tetkika imkân bulamadım) kuvvetle hatırımda kaldığına göre, artık hiçbir idari ve kazai mercie müracaat imkânı bırakılmadığı için, Meclise müracaat edilebileceği noktası konuşulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti içinde hiçbir idari ve kazai makama müracaat imkânı bahşedilmeyen bir vatandaşa, Meclise de gelemeyeceksin dersek, Devlet olarak bu, gülünç bir cevap olmaz mı? O halde nereye gitsin bu vatandaş? Mahkemeye gidemez, idari mahkemeye gidemez, Meclis dinlemez; bu vaziyet karşısında Arzuhal Encümeninin vazifesi nedir?

Muhterem arkadaşlar; bilhassa şu noktaya tekrar temas etmek isterim: Gerek tefsir kararı verileceği sırada, gerek 39 neu maddenin tadili sırasında, idari kaza mercilerine müracaat imkânı bırakılmadığı için vatandaşın her zaman Meclise müracaat edebileceği hakkında konuşmalar olmuş ve bu hususta bir karar verilmişti. Eğer vatandaşların biz Meclise müracaat etme hususundaki kapıları da kaparsak, bu vaziyette Arzuhal Encümeninin de kapılarını kapıyalım ve vatandaşa bunun ilânını peşinen verelim.

REİS — Hidayet Aydıner buyurun.

HİDAYET AYDINER (Konya) — Muhterem arkadaşlar, Hâmid Şevket Beyefendi; «Mahkemelerce halledilmiş hususları buraya mı getireceğiz?» buyurdular. Bursa mahkemesinin hallettiği şey nedir? Hallettiği yegâne şey bu muamele aleyhinde hiçbir kaza mercieine müracaat edilmesinin keyfiyetidir. Kaziyei muhkeme budur. Bu eihet Müfit Erkuyumeu arkadaşımın da yanlışlığını gösterir; Bursa mahkemesinin yegâne tesbit ettiği husus, bu muamele hakkında idari, adli hiçbir kaza mercieine müracaat edilemeyeceğine mütedairdir. Bu karar doğru veya yanlış olabilir, fakat biz Türk mahkemesinden verilen kaziyei muhkemeyi doğru telâkki etmiye mecburuz. Şu vaziyete göre kaziyei muhkeme sabit olunca idari veya adli hiçbir kaza mercieine müracaat edilemeyecektir. O halde ancak vatandaş 39 neu

madde mucibince Büyük Millet Meclisine müracaat edebilir. Zannediyorum Doktor Sırrı Alıçlı'nın tekaütlük muamelesi Meclise bu suretle iptal edilmişti. Binaenaleyh emsal de mevcuttur.

Arkadaşım Müfit Erkuyumeu; «Meclis maaş tahsis etmez» buyurdular. Arkadaşlar, bizim yapılmasını istediğimiz şey maaş tahsisi değildir, o maaşını santimi santimine almıştır, biz, haksız olan istirdadın haksız neticesini ortadan kaldırmak istiyoruz. «Burası maaş tahsis eden merci değildir» noktai nazarları yanlıştır.

Fahri Ağaoğlu arkadaşım «iptal dâvası ile birlikte tazminat dâvası da açabilirdi» buyurdular. Bu zat, tekaüt edildiği zaman henüz 39 neu madde sağ olduğu ve tefsiri mevcudolmadığı için Şûrayı Devlet emekliye sevkte bu kanunsuzluğu görerek iptal etmiştir.

Eğer bu tefsir kararı olmasaydı idari, adli kaza mercieine müracaat imkânı olduğunu tesbit ederek Bursa Mahkemesi için esasına girerek istirdat hususunda doğru ve yanlış karar vermiş olacaktı. Binaenaleyh Bursa Mahkemesi için esasına girerek haklı veya haksız bir karar vermiş değildir. Bursa Mahkemesinin yegâne tesbit ettiği husus, bu hususta adli ve idari kaza mercilerine müracaat edemeyeceğidir. Kaziyei muhkeme halini almış olan karar herkesçe muta olmak lâzımdır. Nizamnamenin son tadili icabı, Hâmid Şevket İnce arkadaşımızın bu hususu kabul edeceğini zannediyorum, Büyük Millet Meclisi kapusu ardına kadar açıktır ve açık olmasından başka da çare yoktur.

Arkadaşlarımız bir de nizamnameden bahis buyurdular, nizamname dünkü hâdisedir, makabline şâmil olmıyan bu yeni nizamname hükmü ile bu vatandaşın hakkını bu şekilde iptal edemeyiz. Arkadaşlar, böyle yanlış anlaşılacak eşkâl ve merasim yüzünden vatandaşın sarıh hakkının verilmeyip de kanun teklifi ile halletmek, bu işin doğru bir şekli halli değildir. Önümüzde bir haksızlık vardır. Bu haksızlık herkesçe müsellemdir. Aleyhinde kaza yollarına müracaat caiz olmadığı bir kaziyei muhkeme ile sabittir. Kaziyei muhkemeyi Arzuhal Encümeninin tahlile ve onun yanlış olduğu, yani idari kazaya müracaat edilebileceği mülâhazasıyla tahtie ve tenkide selâhiyeti yoktur. Arzuhal Encümeni diyor ki, idari kazaya müracaat edebilirdi. Elimizdeki ilâm da, (tef-

sir müvacehesinde idari ve adli kazaya müracaat hakkı yoktur) diyor. O halde kaziyei muhkeme muteber oldukça Büyük Millet Meclisine müracaattan başka imkân yoktur. Meclis bu haksızlığı telâfi etmekle mükelleftir.

Mâruzatım budur.

BEHZAT BİLGİN (İzmir) — Muhterem arkadaşlar, bu mevzuda zannediyorum ki, tefsire ait bir noktanın vuzuh kesbetmesi icabediyor. Filhakika Meclisin tefsir kararları daima makabline şâmilidir. Fakat gerek bizde gerek diğer parlamenter memleketlerde teamül oldur ki, tefsir kararı, mahkemelerin (bu tefsir kararına aykırı da olsa) içtihatları, hele kaziyei muhkeme haline geldikten sonra, hiçbir veçhile ihlâl edilemez. Meclisin bu 39 neu madde hakkında tefsir kararı bu vatandaşın Şûrayı Devlete müracaatla oradan elde etmiş olduğu hükmü değiştirme mahiyetinde olamaz. Bu hüküm ise o zatın tekaüde sevk edilmiş olmasının haksız olduğu merkezindedir. Binaenaleyh muamele iptal edilmiş ve vatandaş vazifesine iade edilmiştir. Vazifesine iade edildiğine ve bu hüküm tefsir kararına rağmen muteber olduğuna göre aradaki 13 aya ait maaşlarını elbetteki alması iktiza eder. Vekâlet bu maaşları tediye edecek mevkiye idi, fakat vatandaşın müşkülât çıkarmış, «sen vazifede bulunmadın ki sana maaş vereyim, mahkemeye müracaat et, tazminat dâvası aç» demiş. Kanaatimce vekâletin maaşları tediye etmesi ve ondan sonra da usule aykırı tekaüt muamelesini yapan merci hakkında kendisinin dâva açması icabederdi. Yani vatandaşın birinci defa olarak Şûrayı Devletten aldığı karar tefsir kararından evvel olduğuna göre elbetteki 13 aylık maaşlarının verilmesi lâzımdır. Kendisinden tekaüt maaşlarının istirdadı bile maaşlarını almaya istihkak kesbettiğinin bir delilidir. Şimdi kendisine verilmesi lâzımgelen hak 13 aylık tekaüdiyesi değil, 13 aylık maaştır. Bu hususta mahkemeye müracaat etmiştir. Tefsir kararından sonra, Bursa Hukuk Mahkemesi dâva kabul edilmediği için, bütün mercileri de kapanmış bulunduğu göre, elbetteki bu vatandaşın bize, Meclise, Dilekçe Encümenine müracaattan başka bir kapısı kalmamıştır. Dolayısıyla Dilekçe Encümeninin mazbatasında salâhiyetsizlik beyan etmesi yersizdir. Bu vatandaşımız bâriz bir haksızlığa mâruz kalmıştır. Maaşlarının kendisine iadesi şeklinde bir kararın

Meclis tarafından ittihazı suretiyle adaletin yerine getirilmesi icabeder.

REİS — Kemal Yörükoğlu.

KEMAL YÖRÜKOĞLU (Van) — Muhterem arkadaşlar; hâdiseyi başka bir şekilde vaz'etmek iktiza eder. Çünkü gerek tefsir kararı ve gerek tadil edilen maddeye göre (emeklilik tasarrufu bakımından hiçbir kazai yola müracaat edilemez) denmektedir. Yani yalnız emeklilik tasarrufu hakkında. Bu tasarruf yerinde midir, değil midir? Şimdi hâdis, bu emeklilik tasarrufunun isabetli olup olmaması meselesi değildir. Mahkeme kararı elbette muhteremdir, ancak hâkim yanlış bir istikamet takibetmiştir. Adam, emeklilik tasarrufunun yanlış olmasından dolayı dâva açmıyor, diyor ki; «Bidayette beni emekliye sevk ettiler, Devlet Şûrasına müracaat ettim, kararı iptal etti. Tefsir kararı çıkınca tekrar beni emekliye sevk ettiler. Bu iki müddet arasındaki maaşımı iade edin.» Hâkim bir tazminat, bir maaş iadesi muvacehesindedir, binaenaleyh tefsir çıkmıştır, kaza yollarına müracaat edilemez, dâvayı reddedemezdi. Çünkü dâvanın mevzuu tasarrufun aleyhinde değildir, maaşın iadesi mevzuuna taallük etmektedir. Bu bakımdan mahkeme bir adli hata işlemiştir. Tashih için bütün kanuni yollar kapanmıştır. Vatandaş bir mahkemenin işlediği bir adli hata dolayısıyla mağdur mu edilecektir? Şu vaziyet karşısında en son merci elbetteki Büyük Meclistir.

Tekrar arz ediyorum arkadaşlar, bu zat Meclisi Âliye gelip de benim hakkımda verilen, yapılan bu tekaütlük tasarrufu kanuna aykırıdır, iptal edin, demiyor, bunu kabul ediyor. Yalnız; «Şu müddet zarfındaki maaşlarım hakkım iken istirdadedilmiştir, bu yanlıştır, bunu düzeltin» diyor. Nitekim hâkim esasa girişmeden kararını vermiştir.

HÂMİD ŞEVKET İNCE (Erzurum) — Temyiz etsin.

KEMAL YÖRÜKOĞLU (Devamla) — Temyiz edememiştir. Zatâliniz konuşurken biz hürmetle dinliyoruz, fikir insicamımızı ihlâl etmenizi sizin gibi bir hukukçu arkadaşımıza bendeniz yakıştıramıyorum. (Soldan; bravo sesleri, alkışlar)

Bu itibarla arz ettiğim sebeplerden Yüksek Meclisin haksızlığa uğrıyan bu vatandaşın hakkının verilmesi hususunda ittihaz edecekleri karar hem hukuka hem de adalete uygundur.

Takdir Yüksek Heyetinizindir.

REİS — Ercüment Damalı.

ERCÜMENT DAMALI (Sivas) — Muhterem

arkadaşlar; birçok kıymetli hatipler bu mevzu hakkında noktai nazarlarını belirttiler. Ve hâdisse üzerinde görüşmeler çoğaldıkça hakikaten kanaatlerin tebellür etmesi hususunda daha müşkül durumlar hâsıl olmaktadır.

Son konuşan arkadaşım isabetli bir noktai nazar ortaya attı. Bendeniz de bu hususa temas edecektim : Tekaiüde sevk edilme 1949 da olmuş. O zamanki ahkâma göre bu muamele ya hukukidir yahut değildir. Hukuki ise mesele yoktur. Hukuki değil ise mesele buradan çıkmaktadır. Bilâhara Heyeti Muhteremece ittihaz edilen tefsir kararı Kanununun 39 ncu maddesinin B fıkrasının bilâkaydüşart tekaütlük hakkının tekaüde sevk ile yetkili makamata verilmesi suretinde anlaşılır şekilde kendisini göstermiştir. Demek ki, 1949 yılında yapılan tekaütlük muamelesi kanuna uygun idi. Bunun mânası budur arkadaşlar. 1949 senesinde yapılan tekaütlük muamelesi kanuna uygundu. O zamana kadar devam edegelen teamülâta rağmen bilâhara çıkan tefsir kararı makale şâmil olduğundan 1949 daki tekaütlük meselesi kanun hükmüne uygun idi. Bunu bir defa prensip olarak ortaya atalım, mevzumuzu toplamak bakımından faydalı olacaktır. 1949 senesindeki mevzuata göre tekaüde sevk edilen bir vatandaş tekaütlük maaşını alır, arkadaşlar bunun ötesi yok, bu onun hakkı müktesebidir, ama bilâhara Şûrayı Devlet bir kararı ile, kanunu kendi anlayışına göre, eskiden beri devam ede geldiği gibi kabul ederek bu vatandaşa memuriyetini iade etmiştir. Tabiatıyla o zamanın hükmüne göre bu karar muteberdi. Bu vatandaş vazifeye başladı; tabiatıyla vazifeye başlayınca evvelce almış olduğu tekaütlük maaşları kendisinden istirdadedildi. Bunda gayritabiî hiçbir şey yoktur. Ama tefsir muvacehesinde vatandaş tekrar tekaüde sevk edildi. Bunun üzerine tekrar müracaatla; «Benim 12 - 13 aylığım istirdadedildi, tekaüt maaşımı veriniz.» dedi. Prensip itibariyle vaktiyle vâkı olan tekaütlük haklı idi. Buradan hareket etmek bizi salim karara vâsil edecektir. Şimdi muhterem encümenin kararına geliyorum; bu mevzuu da tetkik etmek hakikaten bâzı prensipler ortaya atmak yönünden faydalıdır. Eğer bu vatandaşımızın üç çeşit kazai merceie müracaata kanu-

nen hakkı yoksa bilâmünakaşa Anayasanın hükmüne göre Yüksek Meclise müracaata hakkı vardır.

Encümenle ihtilâf halinde olunan nokta şuradadır. Encümen; «Bunlar evvelâ idari kazaya başvurmuşlar. Bu meyanda tekaütlüğü iptalle beraber tazminat dâvası açabilirdi.» diyor. İster açardı, ister açmazdı. Kanun vatandaşı muhtar bırakıyor. O zaman tazminat dâvası açmamış, kanunun vatandaşa tanıdığı bir haktır. Kanun beni himaye ediyorsa, benim ne suretle hareket hattı takibedeceğim yine bana aittir. Bu takdirim tazminat dâvası açmamam şeklinde tecelli etmişse, bilâhara vâkı olan hal asla beni bir müeyyide altında tutmaz. Kanunun o himayesine ya sığırım, ya sığınmam.

İdari, adli kazaya başvuruldu; şu veya bu şekilde halledildi; hayır arkadaşlar, edilmedi. Hangi makamca edildi?

Tefsir makabline şâmilidir. Kabul ettik.

Tefsir makabline şâmil ise idari ve adli kazaya başvurulmamıştır.

Başvuruldu deniyor. Evet başvurulmuştur, fakat yanlışlık yapıldı, hakkını ararken vatandaş seçtiği yollarda hata işledi diye Büyük Millet Meclisine müracaat hakkından mahrum mu bırakılacaktır, katiyen. Vatandaş bir mahkemeye, bir makama hiçbir alâkası olmadığı halde müracaat eder. Hata eder, mahkeme de mucip sebebini serdederek kanuna göre yetkim yoktur der, keser atar. Ondan sonra vatandaş bu hatayı yaptı diye sırf şahsi bir görüşü, bir hatasıdır diye; senin kaza hakkın kalmadı, Meclis huzuruna gelemezsin denmemelidir. Bu, hangi mantık ve hangi prensiple kabili izahtır, anlamıyorum. İdari ve adli kazalar, tefsir ile bu öğretmenin yüzüne kapanmıştır. Bu mevzuu zorlamağa gelmez, çünkü açık kapı yoktur. Tefsir, vatandaşın bu mevzu hakkında idari ve adli kazalara müracaat hakkını kaldırıyor. Bursa Hukuk Mahkemesi bunu sarahaten söylüyor, diyor ki : «Bu tefsir muvacehesinde ben bu dâva hakkında karar veremem, reddetmiyorum.» Çok rica ederim, bu noktaya dikkat ediniz: «Reddetmiyorum; ben bu dâvaya, bu tefsir muvacehesinde bakmam.» diyor. Zannedirim encümen de bu noktai nazara iştirak eder. Bursa Hukuk Mahkemesi «Tefsir bana bu dâvaya bakma diyor, ben bu dâvanın üzerine eğilerek mevcudolan hükmü tatbik edecek otorite değilim,

yetkim ve vazifem dışındadır.» diyor. Ama kelimelerle vazifesi dışındadır, dememiş de şu veya bu demiştir. Mesele kelime meselesi değildir, ruh meselesidir. Mahkeme bakmıyor. Benden evvel konuşan hatip arkadaşım güzel beyan ettiler. Hakikaten bizde tefsir mücerret, vatandaşın tekaütlük muamelesi hakkında hakkı kazaya başvurumamasını âmiridir. Buradaki mühim husus şuradadır: Bir irtibat var arada. Şayet vatandaş tefsire rağmen hakkı kazayı istimal edebilmek mevkiinde olsa idi acaba haklı çıkar mı idi? Çıkamıyacaktı. Çıkamayınca ne olacaktı? Yeni bir vazife alamıyacaktı. Yeni bir vazife alamayınca da tekaütlük muamelesine göre almış olduğu maaş kendisine kalacaktı. Ve tekaütlük muamelesi devam edecekti. Mevzuu hangi cihetten tetkik edersek edelim müracaat yerindedir. Encümen, müspet veya menfi bir karar ittihaz edebilir, fakat şu sebeple seddedemez: Encümen noktai nazarını bildirir ama; ben buna bakamam, idari veya adli kaza merciinden geçmiştir, diyemez. Bunu ne nizamnamenin ruhu ne de kanunun ruhu asla tervecetmez. Biz sıkışık olduğumuz zamanlarda, af buyurun; söyleriz. Efendim adli, idari, askerî kaza mevzularını buraya getirecek olursak işin içinden çıkamayız. Bu işte böyle bir mevzu yok arkadaşlar. Eldeki mevzu, her geşit kaza mevzuunun dışında bir konudur ve müracaat haklıdır. Binaenaleyh mademki mevzu açılmıştır Arzuhal Encümenine bir işarette, bir beyanda bulunmuş olalım, bugünkü şerait altında bu vatandaşın, kendisinden istirdadolunanı istemeye yerden göğe kadar hakkı vardır ve müracaat usulündedir. (Bravo sesleri)

REİS — Encümen adına Abdürrahman Fahri Ağaoglu.

ARZUHAL ENCÜMENİ REİSİ ABDÜRRAHMAN FAHRİ AĞAOĞLU (Konya) — Muhterem arkadaşlar, benden sonra söz alan arkadaşlarımızın izahlarında yanlış noktalar olmasaydı huzurunuzu tekrar işgal etmiyecektim. Fakat dosyaya muhalif, usule muhalif bâzı hususlar geçti, onları tashih etmek mecburiyetindeyim.

Evvelâ, bu zat bizden ne istiyor? Büyük Millet Meclisinden ne istiyor? İstidasının son kısmını okuyacağım; (Yüksek Meclisin adaletine güveniyorum, tekaüt maaşlarının istirdadı sebebiyle 14 aylık maaşlarım nispetinde borçlanmış bulunuyorum. Lâzımgelen tetkikatın kısa bir zamanda ikmali ile neticesinin bildirilmesini . . .) Ar-

kaşlar, bu zat emekliye sevk edilmiş, bunun üzerine Devlet Şûrasına müracaat etmiş, Devlet Şûrası da bu muameleyi iptal etmiştir. Devlet Şûrası tekaütlük muamelesini iptal ettiğinden tekrar vazifesine başlamıştır. Emekli maaşı istirdadedilmiş olduğu için açıkta kaldığı zamana ait maaşlarını istiyor. Yani 14 aylık maaşını istiyor...

İHSAN GÜLEZ (Bolu) — Onu da siz vermiyorsunuz.

ARZUHAL ENCÜMENİ REİSİ ABDÜRRAHMAN FAHRİ AĞAOĞLU (Devamla) — Biz verecek değiliz.

Şimdi mazbatamızdan bâzı cümleler okuyacağım :

(Müstedinin; muhtevası yukarda açıklanan talebi; gerek emekliye sevkı dolayısıyla kesilen aylıklarına, gerekse istirdadolunan tekaüt aylıklarına taallük etsin her iki halde de kaza mercilerince hükme bağlanması icabeden bir ihtilâf olarak tezahür etmektedir.

Nitekim kesilen maaşlarının tediyesi mevzuu bir tazminat dâvası mahiyetinde kaza merciine intikal ettirilmiş ve bu merci tarafından reddolunmak suretiyle hükme bağlanmıştır.

Devlet Şûrasının 4 . XI . 1950 tarihli ve tasarrufun kanununun maksadına muhalefeti noktasından iptalini mutazammın kararına rağmen bu devreye ait tekaüt aylıklarının istirdadı keyfiyeti de keza idari kazanın tetkikine tâbi idari bir ihtilâf bulunduğu aşikârdır.)

Yani bu zat o zaman tefsir olmadığı için, Devlet Şûrasına emekli muamelesinin iptalini dâva ederken açıkta bulunduğu müddet için de mahrum kalacağı maaşlarının tazminine dair dâvayı da beraber açabilirdi.

Devlet Şûrası Reislerinden aramızda bulunan arkadaşımız İhsan Beyden sorduk, aynı kanaattedir, dâva açabilirdi, diyor. Mazbatadan okunmaya devam ediyorum: «Şikâyet ve talebin Teşkilâtı Esasiye Kanununun 54 ncü maddesi sarahati ve Yüksek Meclisin müstakar mukarreratı karşısında encümenimizce incelenip bir karara bağlanması mümkün bulunmaktadır».

Muhterem arkadaşlar, mazbatamızın neticesi şudur. Teşkilâtı Esasiye Kanununun 54 ncü maddesi açıktır. Kazai mercilere aidolan meseleler Büyük Millet Meclisinde görüşülemez. Tefsir kararı, tekaütlük muamelesine karşı ida-

ri kaza yollarını kapatıyor. Yani tefsir kararına göre tekaütlük muamelesi için bir kazai yol yoktur. Tekäuđe sevk edilen insan bir haksızlığa uğrarsa Büyük Millet Meclisine müracaat edip şikâyet edebilir. Fakat tazminat için değil. İncelik buradadır. Büyük Millet Meclisi tekaütlük muamelesini iptal etmiş dahi olsa paranın bu mülâhaza ile istirdadına bu yolda karar veremez. Kanun yapabilirsiniz. Ama bu yolda karar veremezsiniz. Büyük Millet Meclisi, tefsir kararı karşısında tekaüt muamelesini haksız bulursa iptal eder ama tazminata karar veremez. Bu adam vazife görmüş mü, açıkta kaldığı zaman hususi bir iş yapmış, kazanmış mı? Bunlar burada asla müzakere ve münakaşa mevzuu olamaz. Burada konuşan arkadaşımızın söylediği gibi mahkeme biz bu dâvayı rüyet edemeyiz dememiştir, (Mahkeme kararını okuyunuz sesleri) okuyacağım, tekrar okuyacağım. (İdareye mutlak bir takdir salâhiyeti tanımış olan sözü edilen maddenin B fıkrası yorumun makabline şâmil olması dolayısıyla yerinde olmıyan bu tazminat dâvasının reddine) diye karar vermiştir arkadaşlar. Biz az evvel konuşan arkadaşımızın dediği gibi, mahkeme kararı yanlış veya doğru olabilir. Bunu münakaşa edecek değiliz.

Temyiz yolu vardı, Temyize gidecek idi. (Gitsin sesleri). Kanun kendisine bu hakkı vermiştir. Vatandaş kendisine verilen bu haktan istifade etmesin, tamamen şahsi hakkını Meclise getirsin. Bu olmaz.

Muhterem arkadaşlar, son olarak bir noktayı arz edeceğim, Hidayet Aydıner arkadaşım söyledi, nizamnamenin tadili yenidir, bu hâdis eskidir, oraya teşmil edilemez.

Arkadaşlar, tadil edilen nizamnamenin ikinci maddesi, bu nizamnamenin kabulü tarihinden itibaren mer'idir, der. Bu, usuli bir hükümdür. Hukukta bir kaide var, usuli hükümler, meriyete girdiği tarihten itibaren tatbik edilir. Binaenaleyh, müktesep hak mevzuubahis de değildir. Burada sadece bu nizamnamenin kabulü tarihinden itibaren meriyeti mevzuubahistir ki, encümeniniz, bu nizamnameye göre hareket etmektedir. Kaldı ki, biraz evvel arz ettiğim mazbatamız, Teşkilâtı Esasiye Ka-

nununun 54 ncü maddesine istinadediyor, kaza merciine aidolan işler encümende görüşülemez. Bu hususta mütaaddit kararlarımız vardır ve böyle olmuştur. Onun için mazbatamızın tasdikini yüksek tasviplerimize arz ediyorum.

REİS — Mahmut Goloğlu.

MAHMUT GOLOĞLU (Trabzon) — Muhterem arkadaşlarım; dâvanın esası genişletildikçe zannediyorum ki, yanlış bir yola gitmekteyiz.

Burada kazai mercilerin kararlarının doğru olup olmadığı yolunda bir mevzu yoktur. Hattâ bu mevzuda verilmiş olan kazai kararların haklı mı, haksız mı, olduğu yolunda da bir mesele yoktur. Verilen kararların hepsi de doğrudur, hattâ ona maaşını vermeyen, tekaüdiyesini geri alan idare de haklıdır.

Fakat bir vatandaş da haksızlığa uğramıştır. Bu da bir hakikattir. Buna da sebebiyet veren, bizim teşriî faaliyetimizdir.

Yani, tefsir kararı çıktıktan sonra, Şûrayı Devlet bu kararı vermeye mecbur, mahkeme böyle bir karar vermeye, vekâlet bu parayı kesmeye mecburdur. Vatandaş da bu yüzden haksızlığa uğramıştır.

O halde teşriî hayatımızın gidişatı bakımından bizzarure biz dahi istemiyerek sebebiyet verdiğimiz bu haksızlığı, yine teşriî faaliyetimizle telâfi etmek mecburiyetindeyiz.

39 ncü maddenin (B) fıkrasına göre evvelce Şûrayı Devlete gidilirdi. Bu vatandaş da gitmiş, 1949 senesinde iadei memuriyet kararını almış.

Şimdi arkadaşlarım diyorlar ki; o anda da tazminat istiyebilirdi. O anda da istiyebilirdi demek, sonradan da istiyebilirdi, demektir. O halde niçin muhakkak o anda istemesi lâzımdı faraziyesine dayanıyoruz? Tefsir kararı çıkmasaydı, bilâhara yaptığı müracaatta mahkemeden ret kararı alacak mıydı? Hayır. Müspet karar alacaktı. Şu halde tazminat dâvasını olduğu yerde aleyhinde durduran, idari dâvayı olduğu yerde durduran ve bütün kapıları kapatan bizim teşriî kararımızın mahiyetidir ve gayet doğrudur. Tefsir kararı makabline şâmilidir. Tefsir kararı verildikten sonra bu muamelelerin aynen böyle cereyan etmesi lâzımdı. Çünkü bu tefsir kararı; bu zatın, tefsir kararı çıkmadan evvel aldığı ia-

dei memuriyet kararı ile tefsir kararı çıkınca-ya kadar olan zamanda bir hukuki boşluk bıraktı. Bu hukuki boşluktur ki, bu vatandaşın haksızlığına sebeb oldu. Yani bu vatandaşın haksızlığa uğramasının sebebi bu aradaki mesafedir, haksızlık aradaki boşluktan doğmuştur. Yoksa burada kimsenin bir kastı, yanlış hareketi yoktur. Eğer tefsir kararı daha geç çıkmış olsaydı, veyahut hukuk mahkemesi serî hareket ederek tefsirden evvel karar verseydi netice böyle mi olacaktı? Olmıyacaktı. Sonra eğer Meclis tefsir yerine tesis ile bu işi hal yoluna gitsaydı bu vatandaş tazminat alacaktı. O halde demek oluyor ki, bugün elimizde mevcut olan meselede, kazai ve idari kaza yallarının kapanmış olmasında ne vatandaşın yanlış bir hareketi, ne de kararı vermiş olan mercilerin yanlış bir hareketi vardır. Sadece, tefsir kararı çıktığından dolayı makabline şâmil olacağı için arada bir boşluk kaldı ve bu arkadaş o boşluğun içinde boğuldu. Çünkü iadei memuriyet ediyor. Nereden aklına gelirdi ki, bir sene sonra tefsir kararı çıkacak, yeniden tekaüde sevk edilecek ve binaenaleyh aradan geçecek zaman içinde çıkacak olan tefsir kararı hakkını da yok edecek. Bunu nasıl bilirdi? Şûrayı Devlete açtığı dâva ile birlikte tazminat istemesi mümkündü. Fakat sonradan isteme hakkı da vardı. Bu hak yolu kendi kusurağundan değil, tefsir çıktıktan sonra kapandı, yoksa açtığı dâva mesmu idi. Hâkim almıştı, dâvayı görüyordu, çabuk halletseydi tazminatı belki de verecekti. Hatayı hiçbir yerde aramıyalm. Tefsir kararının çıkmasından ve makable teşmil edilmesinden doğan bir boşluk vardır. Vatandaş bu arada hakkını kaybetti. Hukuki kaideler içtimai nizamı temin içindir. Yoksa bozmak için değildir. Binaenaleyh Büyük Millet Meclisi nasıl tefsir kararı ile böyle bir boşluk bırakmışsa ve bu vatandaş mücerret bu boşluktan mutazarrır olmuşsa Yüksek Heyetinin vereceği kararla bu boşluğu doldurması, bu vatandaşın hakkının iadesi hakkaniyete, hukuka ve adalete uygundur arkadaşlar. (Alkışlar)

REİS — Efendim, şimdiye kadar bu mevzu üzerinde 12 arkadaş konuşular. Daha 7 arkadaş söz almış durumdadır. Müzakerelerin yeterliği hakkında bir taksir var, okutup reylerine arz edeceğim.

HÂMİD ŞEVKET İNCE (Erzurum) — Kifayet aleyhinde konuşacağım.

Yüksek Reisliğe

Dilekçe Encümeni raporu üzerindeki görüşmeler kâfidir. Dilekçe Encümeni mazbatasının reddinin oya konulmasını arz ve teklif ederim.

Erzurum

Sabri Erduman

REİS — Kifayet aleyhinde söz, Hâmid Şevket ince'nin.

HÂMİD ŞEVKET İNCE (Erzurum) — Muhterem arkadaşlar; Goloğlu arkadaşımız bir tefsirden bähsetteler ve tefsir çıktığı için mutazarrır olan vatandaşa refet ve atıfet yolu ile sahabet etmeliğimiz lâzımgelir, dediler. Ortada bir tefsir kararı yoktur arkadaşlar. Tefsire mahal olmadığına dair karar vardır. (Gürültüler) Müsaade buyurun.

REİS — Hâmid Şevket Bey, kifayet aleyhinde konuşacaksınız.

HÂMİD ŞEVKET İNCE (Devamla) — Tefsire mahal yoktur, demek, kanun açıktır, demektir. Tefsire mahal vardır, demek, kanun münakaşa götürür, kanundan şöyle veya böyle mâna anlaşılabilir demektir. Vâzın kanun, yani sizler diyorsunuz ki: «Maddenin sarahatı karşısında tefsire lüzum görmüyoruz.» Binaenaleyh müzakere kâfi değildir. Bu meselelerin enine boyuna müzakere edilmesi ve bundan sonra B. M. Meclisi yaşadığı müddetçe, bilhassa son çıkan tadil dolayısıyla vazifei teşriyenin taavyün etmesi lâzımdır. Müzakere asla kâfi değildir. Burası kanun müessesesidir. Meydanda tefsir yoktur.

REİS — Efendim taksirdeki, müzakerenin yeterliğine dair fıkrayı reylerinize arz ediyorum, kabul edenler... Etmeyenler... Efendim; reyler iyi tesbit edilemedi. Onun için tekrar reylerinize arz ediyorum; kifayeti kabul edenler... Etmeyenler... Müzakerenin yeterliği hakkındaki teklif kabul edilmiştir.

Mazbata hakkında diğer taksirler de vardır, okutup ayrı, ayrı reylerinize arz edeceğim.

(Erzurum Mebusu Sabri Erduman'ın taksiri tekrar okundu.)

Yüksek Reisliğe

Mevzuun bir defa daha Dilekçe Komisyo-

nunda tetkik edilmesini arz ve teklif ederim.

Denizli Mebusu
Baha Akşit

Reisliğe

Bursa Ziraat Mektebi Tabiiye Muallimi iken 1949 senesinde emekliye sevk edilip bilâhara Devlet Şûrası kararı ile emekliliği kaldırıldığı halde arada geçen müddet zarfında vazife görmediğinden dolayı vazife maaşı verilmediği gibi mezkûr müddet için almış olduğu emekli aylıkları da kendisinden istirdadedilen Osman Özke'nin tekaüt maaşının kendisine geriverilmesi hakkında Yüksek Meclise yaptığı müracaat Arzuhal Encümenince, emekli maaşının istirdadı, idari kazanın salâhiyeti cümlesinden olduğu mucip sebebiyle reddedilmiştir.

Halbuki 39 neu maddenin B bendinin tatbiki aleyhine kaza mercilerine müracaat olunamıyacağı Yüksek Meclise evvelâ 1728 sayılı Kararla kabul edilmiş, sonra da Emekli Sandığı Kanununun 39 neu maddesinin B bendinin, 6422 sayılı Kanunla tadili esnasında kanun metni olarak tedvin edilmiştir. Bu sebeple Bursa Mahkemesi kararında istinadedildiği veçhile müştekinin kaza mercilerine müracaat edemeyeceği behididir.

Her hangi bir vatandaşın, hakkında kazai yollar kapalı bulunan bir hususta Büyük Millet Meclisine müracaat etmesi en tabii hakkıdır ve Meclise esastan karara bağlanması zaruridir.

İş böyle olunca, Devlet hizmetinden istifa veya azil ile ayrılmamış olan her memur ölünceye kadar ya vazifeli durumundadır, kendisine vazife maaşı verilir, ya emeklidir, emekli maaşı alır. Mevzubahis 13 aylık müddet içinde Osman Özke'nin vazife başında kalmasına müsaade edilmediğine ve bu sebeple vazife maaşı verilmediğine göre bu müddet zarfında bir Hükümet tasarrufu ile hukukan ve fiilen emekli durumunda olan Osman Özke'nin emekli maaşı alması hakkı ve maaşın kendisinden istirdadı haksızdır. Bu haksızlığı ortadan kaldırmayan Arzuhal Encümeni raporunun reddi ile mumailiyyin hakkı olarak almış olduğu halde haksız olarak kendisinden istirdadedilen mezkûr emekli aylıklarının kendisine geriverilmesi lüzumuna Umumi Heyetçe karar verilmesini arz ve teklif ederim.

Konya Mebusu
Hidayet Aydın

REİS — (Hidayet Aydın'ın hitaben) Netice itibariyle, takririniz nazarı itibara alındığı takdirde komisyonda tetkikini istiyorsunuz?

HİDAYET AYDINER (Konya) — Umumi Heyette karara bağlanmasını istiyorum.

REİS — Takrirlerin bir tanesi en aykırısıdır. Mazbatanın reddini istemektedir. (Aynı mahiyettedir sesleri)

O mutlak olarak reddini istiyor.

Şimdi üç takrir okundu. Bir tanesi mucip sebep göstermeden Arzuhal Encümeni raporunun reddini talebetmektedir.

Hidayet Aydın arkadaşımız, bâzı mülâhazalar dermeyan etmekte ve takriri Yüksek Meclise tasvibedildiği, nazarı itibara alındığı takdirde komisyonca tetkikini istemektedir.

Baha Akşit'in takriri de yeniden tetkik için raporun encümene iadesini istemektedir.

Şimdi, en aykırı olan takrir, raporun reddini isteyen takrirdir. Evvelâ bunu reyinize arz ediyorum. Raporun reddi hakkındaki takriri kabul edenler.. Etmivenler... Takrir reddedilmiştir.

Mahiyeti itibariyle birbirine benzediği için iki takririn, nazarı mütalâaya alınmak üzere komisyona verilmesini reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Takrirler nazarı mütalâaya alınmak üzere mazbata ile komisyona verilmiştir.

2. — *Bolu Mebusu Selâhattin Bausal'ın, Arzuhal Encümenin 23. II. 1955 tarihli haftalık karar cetvelindeki 218 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair takriri ve Arzuhal Encümeni mazbatasını (4/110) (1)*

(Mazbata okundu)

REİS — Mazbata üzerinde söz isteyen yok. Mazbatayı reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Mazbata kabul edilmiş ve Arzuhal Encümenin 218 sayılı Kararı Umumi Heyetin tasvibine iktiran etmiştir.

3. — *1952 malî yılı Hesabı Katîsine ait umumi mutabakat beyannamesinin sunulduğuna dair Divanı Muhasebat Reisliği tezkeresi ile 1952 malî yılı Hesabı Katî kanunu lâyihası ve Divanı Muhasebat Encümeni mazbatasını (3/89, 1/41)*

(Maliye Vekili yok sesleri)

(1) 9 sayılı matbuza zaptın sonundadır.

REİS — Maliye Vekilinin olmaması itibarıyla geri bırakılmıştır.

4. — Millî Korunma 1951 yılı Bilâncosunun gönderildiğine dair Başvekâlet tezkeresi ve Divanı Muhasebat Encümeni mazbatasını (3/145)

REİS — Bu da bir defaya mahsus olmak üzere geri bırakılmıştır.

5. — Türkiye Büyük Millet Meclisi 1955 Haziran, Temmuz, Ağustos ayları hesabı hak-

ında Meclis Hesaplarının Tetkiki Encümeni mazbatasını (5/23) (1)

(Mazbata okundu)

REİS — İttilânıza arz edilmiştir.

9 Aralık Cuma günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada son veriyorum.

Kapanma saati : 16,30

(1) 13 sayılı matbuata zaptın sonundadır.



TASHİHLER

10 ncu İnikat Zabıt Ceridesinin sonuna bağlı 252 ye ek S. Sayılı matbuada aşağıdaki tashihler yapılacaktır :

Sayfa	Sütun	Satır	Yanlış	Doğru
9	1	15	Başvekâlet tezkeresi, Millî Müdafaa Vekâleti ifadeli	Başvekâlet tezkeresi ile Millî Müdafaa Vekâletinin görüşünü açıklayan
9	1	17	19 . IV . 1944	19 . IV . 1954
9	1	19:22	günlü, Millî Müdafaa Vekâletinin görüşünü açıklayan yazısı ile Adliye Vekâletinin 5 . VII . 1954 gün 20288 sayılı, 3 . XI . 1954 gün 33501 sayılı ve bu vekâletin görüşünü açıklayan yazıları	günlü ve Adliye Vekâletinin görüşünü açıklayan 5 . VII . 1954 gün 20288 sayılı, 3 . XI . 1954 gün 33501 sayılı yazıları,
9	1	28	Adliye Encümeninin mazbatasının reddini ve	Adliye Encümeni mazbatasının reddiyle
10	2	16	maddelerine	maddesine
11	1	46,47	bu fıkrayı başka zaviyeden mânalandırmak iktiza ettiğimde şüphe kalmamaktadır.	bu fıkrayı tazammun eylediği hüküm bakımından başka zaviyeden mânalandırmak iktiza ettiğinde şüphe kalmamaktadır
11	2	17	bir tahdide	bir suretle tahdidine



Devre : X
İçtima : 2

S. SAYISI : 9

Bolu Mebusu Selâhattin Baysal'ın, Arzuhal Encümeninin 23 . II . 1955 tarihli haftalık karar cetvelindeki 218 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair tavrı ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/110)

Yüksek Reisliğe

Arzuhal Encümeninin, 3 sayılı haftalık karar cetvelinde yayınlanan ve Behçet Kütükcü'nün şikâyetinin reddini mutazammın 14 . XII . 1954 gün ve 218 sayılı Kararın; mumâileyh hakkında ahiren ittihaz olunan İstanbul Asliye 7 nci Ceza Mahkemesinin 411 sayılı hükmü ile; meslekten ihracı hakkındaki baro disiplin meclis kararına mevzu teşkil eden fiillerden bir kısmından dolayı, bunların hastalık sebebiyle vukubulduğu kabul edilerek, ancak ihmal şeklinde tavsif ve para cezasiyle tecziye olunup tecil edilmiş ve bir kısım fiillerden de beraat ettirilmiş olduğu; bu ilâm muvacehesinde, mukaddem tarihli baro kararının tadili cihetine gidilip gidilemeyeceği ve verilen cezanın hak ve adle ve kanuna tevafuku tetkik ve teemmül olunmaksızın verildiği anlaşılmıştır.

Beyan ettiğim mucip sebeplere binaen, mezkûr kararın Umumi Heyette görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Bolu Mebusu
Selâhaddin Baysal

Arzuhal Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Arzuhal Encümeni

29 . XI . 1955

Zat ve Evrak No. 21285-21791

Arzuhal En. No. 19777-20275

Karar No. 74

Esas No. 4/110

Yüksek Reisliğe

Meslekten ihracına mütaallik İstanbul Barosu Disiplin Meclisince müttehaz 26 . I . 1942 tarihli kararın, bu karara mesnet ittihaz olunan; bâzı müvekkillerine ait iş ve dâvaları takibetmeyişinin rapora müstenit sıhhi mazeretinden ileri geldiği, gaybubet ettiği yolundaki iddianın da gayrivârit bulunduğu kabul olunmak suretiyle, bu yüzden doğan ihmalinden dolayı para cezası ile mahkûmiyetine ve bu cezasının teciline mütadair ahiren ittihaz olunan İstanbul Asliye 7 nci Ceza Mahkemesi ilâmı muvacehesinde hukuki değerini kaybetmiş bulunması itibariyle kaldırılması talebinde bulunan Behçet

Kütükcüoğlu'nun; 15 . II . 1954 tarihli arzuhali üzerine verilen 14 . XII . 1954 tarihli ve 218 sayılı karara Bolu Mebusu Selâhattin Baysal tarafından zikir olunan muahhar tarihli ilâm muvacehesinde disiplin meclisi kararının tadili icabedip etmiyeceği düşünülmeksizin karar verilmesindeki isabetsizlikten bahsile, müddeti içerisinde itirazda bulunulduğundan bu bapta dosya encümenimizce tekrar incelendi.

Müsteddi hakkında; baroya ve müddei umumiye yapılan 13 şikâyet dolayısıyla, filhakika; Baro İnzibat Meclisince Avukatlık Kanununa tevfikân icra olunan tahkikat ve tetkikat so-

nunda, mezkûr kanunun 83 ncü maddesinin 5 nci bendine uyularak meslekten ihraç ve ruhsatının geri alınmasına karar verilmiştir.

Bu karar münderecatına ve vekâletin bu baptaki işarına nazaran; mumaileyh deruhte ettiği bâzı dâvaları ikame ve takibetmediği ve aldığı bir dâvayı 1,5 yıl ikame etmediği gibi muhtelif desiselere tevessül edip, bunun meydana çıkmaması ve baroya aksetmemesi için tazminat vermek gibi avukatlık dürüstlüğü ile kabili telif görülmiyen bir harekete içtisar eylediği, keza yedi âdil sıfatı ile tahsil ettiği 400 küsur lirayı vukubulan mütaaddit dâvetlere rağmen teslimi vezne etmekten imtina ettiği ve nihayet kendisine bırakılan evrak ve vesaiiki baro ve adliyeye haber vermeden ve müvekkillerine iade etmeksizin yazıhanesini kapayıp İstanbul'u terkettiği anlaşılmıştır.

Bu fiil ve hareketleri dolayısıyla verilen meslekten çıkarma kararı haysiyet divanınca da itirazın tetkik ve tasdik olunmak suretiyle katılmış bulunmaktadır.

Müstedî hakkında yapılan cezai takibat neticesinde verilen mezkûr mahkeme kararında ise; vakıflar idaresi avukatı olarak kendi arzusuyla Adana'ya gitmiş olan adı geçen işlediği bahis mevzuu suçlarda ihmâl kastı ile hareketi kabul olunmakla beraber bunun raporla sabit olan hastalık seyri içerisinde işlenmiş bulunması azaltıcı sebep olarak kabul ile Türk Ceza Kanununun 230 ncü maddesine tevfikân para cezasına mahkûm edilip cezasının teciline, vâkı isnadattan bâzılarından beraatine, bir kısmı hak-

kında da karar ittihazına mahal olmadığı belirtilmiştir.

Bu duruma göre, müstedî; disiplin, cezasına mevzu teşkil eden fiillerden iddia olunduğu gibi beraet etmiş değildir.

Katî delâile istinadetmekte bulunduğu görülen mezkûr disiplin meclisi kararı arz olunan esbaba binaen isabetli bulunmuş ve talep bu bakımdan kabule şayan görülmemiştir.

Arz ve izah olunan bu durum karşısında itiraz olunan 218 sayılı mezkûr karar; âzadan Hüseyin Ortakeroğlu'nun; müstedinin fiili ile tertibolunan ceza arasındaki nispetlilik ve tatbikat sebebi ile, Tevfik Şenocak'ın vazife cihetinden vâkı muhalefetlerine karşı ekseriyetle muşip görülerek işbu mazbata tanzim kılınmıştır.

Keyfiyet Umumi Heyetin Yüksek tasvipleri-ne sunulmak üzere saygılarımızla arz olunur.

Arzuhal En. Reisi	Mazbata Muharriri
Konya Mebusu	Bingöl Mebusu
A. F. Ağaoğlu	N. Aras
Kâtip	Çorum
Elâziğ	Muhalifim
S. Toker	H. Ortakeroğlu
İmzada bulunamadı	Edirne
Edirne	H. Maksudöğlü
C. Köprülü	Mardin
Erzinean	R. K. Timuroğlu
Vazife cihetinden	
muhalifim	
T. Şenocak	
	Bolu
	M. Dayioğlu
	İmzada bulunamadı

Devre : X
İçtima : 2

S. SAYISI : 13

Türkiye Büyük Millet Meclisi 1955 Haziran, Temmuz, Ağustos ayları hesabı hakkında Meclis Hesaplarının Tetkiki Encümeni mazbatası (5/23)

Meclis Hesaplarının Tetkiki Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Meclis Hesaplarının Tetkiki Encümeni
Esas No. 5/23
Karar No. 2

2 . XII . 1955

Yüksek Reisliğe

Lira	K.	
9 166 209	59	1955 Haziran başında bankada mevcut para
5 005 699	06	1955 Haziran, Temmuz, Ağustos aylarında Ziraat Bankasının aldığı para.
14 171 908	65	Yekûn
5 573 077	03	1955 Haziran, Temmuz, Ağustos aylarında Ziraat Bankasının harcadığı para.
8 598 831	62	1955 Eylül başında Bankada mevcut para.

Büyük Millet Meclisi Muhasebesinin 1955 Haziran, Temmuz, Ağustos ayları gider kâğıtları incelendi :

1955 Haziran ayı başında Ziraat Bankasında kalan para Haziran, Temmuz, Ağustos aylarında Ziraat Bankasına alınan paraya eklendikten ve toplamından da bu aylarda Ziraat Bankasına harcanan para çıktıktan sonra 1955 Eylül ayı başında Ziraat Bankasında (8 598 831,62) lira kaldığı görülmüş ve bankanın her gün gönderdiği hesap puslaları toplamı da buna uygun bulunmuş olmakla beraber yapılan tediyelere ait masraf kâğıtlarının da kanun ve mevzuata muvafık olduğu anlaşılmıştır.

Umumi Heyetin ittilama arz edilmek üzere Yüksek Riyasete sunulur.

Meclis Hesaplarının Tetkiki

Encümeni Reisi	M. M.	Kâtip	Murakıp	
İstanbul	Gümüşane	İsparta	Samsun	Bursa
F. Nazif Çamlıbel	H. Zarbun	K. Demiralay	F. Tüzel	A. Erozan
Edirne	Kars	Kırklareli	Konya	Sivas
M. Enginün	A. Yeniaras	H. Yaman	R. Gökmenoğlu	M. Keskin
				N. Ertürk



